

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Eskelhem kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats av undertecknad.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar anges här nedan.

(Namn inom parentes anger dock att i planen endast använts där angivet besiktningsprotokoll eller åtgärdsprogram, upprättat av resp. namngiven konsult.)

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	(Elingenjör Peter Ström)
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Växtlighet på kyrkogården	Antikvarie Eva Selin
Kalkmålningar	Ej utsedd
Stenarbeten	Ej utsedd
Inventarier av trä	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av metall	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av sten	Antikvarie Rebecka Svensson
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr)
Övriga inventarier	Antikvarie Rebecka Svensson

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Riksantikvarieämbetets arkiv, ATA, Stockholm

Handlingar i Gotlands fornsals arkiv, Visby

Inventering av inventarierna i Eskelhem kyrka 2003-04, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.

Inventering av Eskelhem kyrkogård, utförd 1996 av antikvarie Torsten Gislestam, Gotlands fornsal.

Program för yttre och inre restaurering, Jan Utas, 1990.

Eskelhem kyrka – Utvändig restaurering, dokumentation, antikvarie Anna Malmsten, Gotlands fornsal 1992.

Tryckta källor

Brunius, C. G., Gotlands Konsthistoria III, 1866.

Hilfeling, C. G. G., Hilfelingens gotländska resor 1797 och 1799, 1994.

Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, 1990.

Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.

Nilssøn Strelow, H., Cronica Guthilandorum, 1633.

Rohr, I., Gotlands kyrkklockor och ringnings seder, 1985.

Roosval, J., Den gotländske ciceronen, 1950.

Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.

Sveriges Kyrkor, Gotland bd III, 1942.

Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.

Utas, Jan Andréasson-, Om gotländska valv, examensarbete i Arkitekturens teori och historia, Chalmers tekniska högskola, 1971.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1049	Byggnadsår enligt Strelow.	SvK
1196	Byggnadsår enligt taxuslistan.	SvK
s. 1100-tal	Dopfont av Byzantios.	GK
o. 1200	Kor och långhus byggdes i romansk stil (delar av långhuset bevarade) av veckkapitälmästaren.	GK, GC
o. 1250	Tornet byggdes, långhuset byggdes om och förhöjdes. Triumfkrucifix.	GK GF
s. 1200-tal	Målningar i långhusvalven. Brudbänk.	GK SvK
t. 1300-tal	Processionskrucifix.	SvK
1338	Gravsten i koret över Hallvid, kyrkoherde.	GK
o. 1350	Koret byggdes. (GK; bör vara något tidigare med hänsyn till dateringen av Stora kapellet vid Domkyrkan i Visby). Nordportalen flyttas. Sakristian byggs (enl. EF sker detta något senare), glasmålningar i korfönstren.	SvK, GK, EF
o. 1450	Målningar av "Passionsmästaren" i koret och långhuset.	GK
1499	Gravsten över kyrkoherden Botvid från Haltarve.	SvK
1641	N torngalleriet ombyggt efter åsknedslag.	EF, Inskr., SvK
s. 1600-tal	Predikstol. Målad i början av 1700-talet av Rasmus Bartsch, boende vid Liffedarve i Eskelhem. Han målade även bänkluckor.	GK GKS
1702	Reparation?	GK
1722	Årtal på övre läktaren.	Hilf.
1724	Altaruppsats av sandsten.	GK
1741(?)	S torngalleriet reparerades.	SvK
1756	Nummertavla av Johan Hernell.	SvK
1775	Kyrkklocka.	SvK, Inv.
o 1785	Kyrkogårdsmur av kalksten.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1788	Årtal på nedre läktaren.	Inv.
	Läktaren målades av Jonas Gustaf Möller detta år.	GKS
s 1700-tal	Bänkinredning.	GK
1817(?)	Läktare.	SvK
1824	Tornet ombyggt. (Enl. inskrift på äldre spirstock, förvarad på tornvinden skedde detta 1823).	Inv.
1828	Magasinshus ”af Träd på Stenfof”.	Inv.
1829	Taket reparerat (helt täckt med bräder).	Inv.
1844	Ljuskronor i koret och långhuset.	SvK
1860-61	Taket över koret sänktes.	EF, SvK
	Tegel lades på kor- och långhustaken (det senare hade tidigare falar). Dragstag lades in i triumfbågen (1 st.), i långhuset (1 st.) och i koret (3 st.).	CBG
	Strävpelarna vid N och S långhusmurarna revs bort.	SvK
	Kyrkan kalkades utvändigt (även portalerna). Invändigt lades trägolv.	CBG
	Bänkarna byggdes om.	EF
	Ett nytt altarskrank sattes upp.	SvK
1863	Den övre läktaren utvidgades.	SvK
1870	Ny orgel (ersatte en äldre orgel, trol. från 1700-talet).	SvK
1922	Järnkamin (”värmeugn”) installerades och skorsten byggdes.	SvK, EF
1923	Triumfkrucifixet flyttades från N korväggen till triumfbågen.	ATA
1925	A. Rolands förslag till reparation av korfönstret godkändes av Byggnadsstyrelsen.	ATA
1929	Ny orgel (gåva).	SvK
1939	Restaureringsförslag av R. Hjort, Byggnadsstyrelsen, innefattande pannrum och värmeinstallation. Ej utfört.	GF
o. 1940	Reparation av korets Ö vägg.	RT
1947	Kyrkan i mycket dåligt skick med bl. a. otäta tak. Restaureringsförslag av Erik Fant, ej utfört. Taken lagades provisoriskt.	RT, GF
1948	Byggnadsstyrelsen godkände Fants förslag innebärande bl. a. återställande av faltaken, ny tornspira och panel, samt nya golv.	ATA, RT
	Tornspiran stormskadad.	ATA
	Tornspiran reparerades med tryckimpregnerad panel.	Inskr., RT

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1952	Utvändig restaurering enligt Erik Fants förslag. Kortaket förhöjdes.	ATA, Foto
	Falarna doppimpregnerades.	RT
	Åskledare sattes upp på tornet.	RT
	Sakristians tak ändrades från pulpet- till sadeltak.	RT
1954 nov.	Rikskollekt beviljad.	
1956	Rikskollekt samlades in.	
1958	Byggnadsstyrelsen godkände ett förslag till invändig restaurering upprättat av arkitekt Olle Karth.	ATA
1959-60	Invändig restaurering efter Karths förslag. Nytt uppvärmningssystem (varmluft) med pannrum under mark på långhusets N sida, oljetank mellan pannrum och sakristia. Elektricitet drogs in. Ett dragstag i långhuset invid triumfbågen togs bort (tillstånd erhållet redan 1922!). Stengolv i kor och långhus. Träbågarna i fönstren slopas, innerglas monteras. Tornportalens överljus slopas. Muralmålningarna togs fram och konserverades av E. Olsson. Läktaren revs. Dopfunten flyttades till triumfbågen, predikstolen till långhusets NÖ hörn, även orgeln flyttades. Bänkarna byggdes om.	EF, GK
1967	Besiktning genom byggnadsing. Erik Hoff.	GF
1982	Ombyggnad av orgeln.	GF
1984	Belysning (lyktstolpar) på kyrkogården.	GF
1986	Högtalaranläggning.	GF
1987	Nedsvärtning av väggar och valv m.m. i kyrkorummet efter fel på värmeanläggningen. Rengöring och konservering av inventarier (C. H. Eliason). Fortsatt rengöring av inventarier (M. Korsman).	GF
1989	Nytt vattenburet uppvärmningssystem med nytt pannrum i likvagnsboden, kulvert över kyrkogården. Pannrum samt oljetank under mark igenfyllda. Konservering av medeltida glasrutor i korfönstren. Trappor i tornhuven.	GF

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1992-93	Kyrkan genomgick en yttre och inre restaurering efter förslag av arkitekt Jan Utas, Visby: Takpanelen reparerades på samtliga tak. Landgångar på kor och långhusvindar. Samtliga fasader putsades om. Naturstensytor fogades om, socklarna rengjordes. Fönstren sågs över, trasiga rutor byttes m m. Hängrännor kring tornhuv. Infiltrationsledning för regnvattnet från taken. Ljudgluggarna fick nya kolonetter av kalksten, och förseddes med fönsterbänkar och nätramar. Muralmålningar rengjordes, likaså valven. Väggarna putsades. Torntrappans dörr tätades. Pendelkedjorna till ljuskronorna målades, kronan i sakristian rengjordes. Fönstrens omfattningar och masverk rengjordes. Brädgolven behandlades. Nya skåp i tornrummet. Orgeln målades om. Predikstolen rengjordes, krucifixet konserverades.	GF
1993	El installerades till klockringningen.	GF
1996	Renoverades ett antependium av Libraria Konsthantverk AB.	GF
1997	Högtalaranläggning.	GF
2004	De tre portalerna konserverades av Stuck & Sten, Stocklassa AB.	GF

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.
Inv.	Inventarielista i ATA, Stockholm
CGB	Brunius, C. G., Gotlands Konsthistoria III, 1866.
EF	Erik Fant, arkitekt.
GC	Roosval, J., Den gotländske ciceronen, 1950.
GF	Gotlands fornsals arkiv.
GK	Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.
GKM	Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.
GKR	Rohr, I., Gotlands Kyrkklockor och Ringningsseder, 1985.
GKS	Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.
Hilf.	Hilfeling, C. G. G., Hilfelings gotländska resor 1797 och 1799, 1994.
ISO	Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989: II, Linköping och Visby stift, 1990.
Inskr.	inskrift i kyrkan
o.	omkring
RT	Byggnadsteknisk undersökning 1968 av Restaureringsteknik AB
s.	sent
SHM	Statens Historiska Museum
Strelow	Nilssøn Strelow, H., Cronica Guthilandorum, 1633.
SvK	Sveriges Kyrkor, Gotland bd III, 1942.
t.	tidigt